

Zomergastepresentator
Janine Abbring: 'Op tv ben je
het ene moment fantastisch
en het andere moment shit'

MAGAZINE

Zaterdag en zondag
7 en 8 juli 2018

Seth Meyers Walter Isaacson **Zadie Smith** **André van Duin** Sylvia Witteman Dylan Groenewegen

de Volkskrant

Slagveld Jemen

In Jemen voltrekt zich de grootste humanitaire ramp ter wereld,
Ana van Es reisde als eerste westerse journalist naar het front.
'Als we Hodeida in handen hebben, gaan alle Houthi's dood.'

ZATERDAG

De grote Magazine Weerspecial

- BROEDERTWIST
BIJ BUIENRADAR
- WIE WIL ER NOG
BRUIN WORDEN?
- HOE HET WEER
ONS HUMEUR
BEÏNVLOEDT

Hoe twee Amersfoortse
jongens duizend
slachtoffers **afpersten**

ZATERDAG

De
razendsnelle
opkomst van
**Klaas
Dijkhoff**

ZATERDAG

Advertentie

WSN Woning-
stichting
rijken

Voor woningstichting
Nijkerk zoekt ERLY een

Lid RvC

Voor meer info
www.early.nl

ERLY

WK VOETBAL

België verslaat Brazilië en bereikt halve finale

België heeft zich gisteravond ge-
plaatst voor de halve finale van
het WK voetbal. De kwartfinale
tegen Brazilië werd met 2-1 gewon-
nen. Het is voor het eerst sinds
1986 dat de Belgen de halve finale
bereiken van een groot toernooi.
Frankrijk, dat gisteren met 2-0
van Uruguay won, zal de volgende
tegenstander zijn.

De Belgen kwamen in de der-
tiende minuut op voorsprong
door een ongelukkig eigen doel-
punt van Fernandinho. De 2-0 viel
uit een razendsnelle uitbraak. In
de 76ste minuut scoorde Renato
Augusto de 2-1, waarna een furieus
Braziliaans slotoffensief volgde
met vele gemiste kansen.

SPORT PAGINA 23

Advertentie

(cog)
Christelijke Onderwijs Groep
Vallei & Gelderland-Midden

COG zoekt een
Lid College van Bestuur

www.wesselopartners.nl

WESSELO & PARTNERS
Selection as art

De nieuwe digitale Volkskrant

Kijk op volkskrant.nl/digitaal

NIEUWE APP
DOWNLOAD
NU GRATIS

Advertenties

PUBLIC SPIRIT

Voor de Vierdaagsefeesten
zoekt PublicSpirit een

Directeur

Voor meer informatie kijkt u op
onze website www.publicspirit.nl

Vandaag in Volkskrant Magazine:
een **exclusieve voorpublicatie** van het boek

BRIEVEN UIT DE GEVANGENIS
van **NELSON MANDELA**

Nooit eerder gepubliceerde brieven
schetsen een onvergetelijk portret.

Verkrijgbaar vanaf 10 juli bij de (online)boekhandel

Lees
's avonds
alvast in
de krant
van morgen

Zet de V op
uw telefoon
Kijk op volks-
krant.nl/**digitaal**

JAARGANG 97
148 pagina's
NUMMER
28650

€ 3,85

België € 4,35
Duitsland € 4,60
Frankrijk € 4,60
Luxemburg € 4,35
Oostenrijk € 4,60

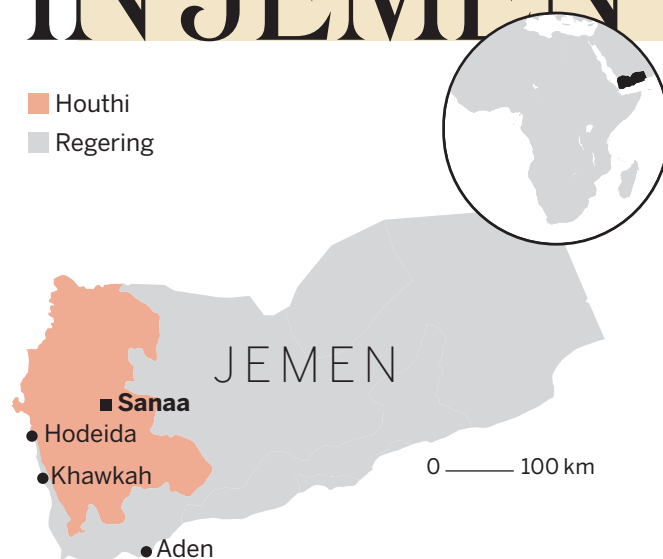

8 710371 002108

62718

BIJ 'ONZE MANNEN' AAN HET FRONT IN JEMEN

De frontlijn van de oorlog in Jemen, waar volgens de VN de ergste humanitaire ramp ter wereld plaatsvindt, blijft doorgaans uit het zicht. **Ana van Es** rijdt op de bijrijdersstoel naar de strijders wier kant ook Nederland nadrukkelijk kiest.

Zakje groene qatblade- ren in de ene hand, kalasjnikov in de andere, en zo vertrekt bataljonscommandant Fouad Mahmoud naar het front. Zijn mannen in de pick-uptruck dragen hun eigen mondvoorraad van de opwekkende bladeren mee. Qat kauwen is in Jemen de gewoonte, ook in oorlog. Met groengekauwde tanden legt Fouad uit: 'In Europa drinken jullie wijn.'

Fouad is een visser. Als hij geen dienst heeft, gooit hij zijn hengel uit aan het strand aan de Rode Zee, pal tegenover de legerbasis. Om te vergeten dat hij nu al jaren aan het vechten is in Jemen, in een conflict dat door de Verenigde Naties (VN) wordt omschreven als de ergste humanitaire ramp ter wereld. Fouad vecht langs de hele Rode Zee-kust. 'Dat waren geen serieuze oorlogen,' zegt hij. 'Maar dit wel. Dit is een heel serieuze oorlog.'

Nu is hij gelegerd bij Hodeida, de havenstad aan de westkust van Jemen. Een coalitie geleid door Saoedi-Arabië vecht hier tegen de Houthi's, een groepering die een groot deel van Noord-Jemen inclusief de hoofdstad Sanaa in handen heeft. In Hodeida staan volgens de VN de levens van een kwart miljoen burgers op het spel. Voordat Fouad in zijn pick-uptruck springt, kan hij misschien even aan de lezers in Nederland uitleggen waar deze oorlog om draait? Met qatzakje en

al zet hij zich in de schaduw van een boom.

'Dit is een oorlog met een religieus doel', zegt de jonge overste ernstig. 'Wij zien de Houthi-milities niet als moslims. Zij zijn sjiiet, wij zijn soenniet. Wij zien ze als ongelovigen. Ze hebben geen rol in dit land. Als we Hodeida in handen hebben, gaan alle Houthi's dood en worden ze gestopt.'

Op de weg langs de legerbasis denderen gloednieuwe beige MRAPs, Mine Resistant Ambush Protected. Wonderwagens van de moderne oorlogsvoering, ontworpen door de Verenigde Staten, naar men zegt aangekocht door de Verenigde Arabische Emiraten en hier nu in Jemen bestuurd door strijders in hemd, traditionele lendendoek en op sandalen. Ook Fouad vertrekt in deze outfit naar de frontlijn. 'Voor mij is dit prima zo.'

Zijn commandant, die bij het gesprek is komen zitten, laat zijn waardering blijken over deze opstelling. 'Het enige wat ertoe doet, zijn je wapen en je kogels.'

Fouad en de duizenden andere strijders aan deze kant van het front, dat zijn ook 'onze mannen' in Jemen. De coalitie van Arabische landen voor wie Hodeida het laatste station is in ruim drie jaar strijd tegen de Houthi's krijgt steun uit het Westen. De VN en ook Nederland kiezen nadrukkelijk de kant van de regering van president Hadi, de legitieme overheid in Jemen, die de Houthi's als illegale milite beschouwt. De Verenigde Staten

en het Verenigd Koninkrijk verkopen op grote schaal wapens aan de twee machtigste landen in de coalitie tegen de Houthi's: Saoedi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten.

De Emiraten breiden in hoog tempo hun invloed uit in Zuid-Jemen. Begin dit jaar voltrok zich in Aden een staatsgreep met hun steun. Veel checkpoints zijn in hun handen. Ook rondom Hodeida lijken de Emiraten nu aan de leiding. Een gesprek tussen de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Mike Pompeo, en de leider van de Emiraten - hij heeft begrip voor 'veiligheidszorgen' van de coalitie maar hamert op een 'politieke oplossing' - wordt op het Arabisch schiereiland gezien als groen licht voor de aanval op Hodeida.

Een korte oorlog

Op de legerbasis van de eenheid Amalre ('Gigant') worden de waarschuwingen van de VN ('wel 250 duizend mensen kunnen alles verliezen - zelfs hun leven') met schouderophalen aangehoord. 'De Arabische landen die deel uitmaken van onze coalitie zitten ook bij de VN', zegt commandant Hamed Hamadi. 'Het is daar intern opgelost. We zullen in Hodeida een korte oorlog voeren.'

'Alles gaat volgens plan', meldt zijn hoofdplanning Menasi Hogari. Jemen beschikt niet alleen over de wapens, maar ook over de taal van een modern

GEVLUCHT Jemenitische vrouw en kind, in een kamp in Khawkah.

JEMEN MOEILIK BEREIKBAAR EN GEVAARLIJK LAND

Correspondent Ana van Es reisde in 17 dagen dwars door Jemen, een land dat sinds 2015 door oorlog is verscheurd. Jemen is moeilijk bereikbaar voor journalisten. Visaprocedures zijn lang en ondoorzichtig, strijdende partijen weigeren regelmatig journalisten op de schaarse beschikbare vluchten en de veiligheidsrisico's aan de chaotische fronten zijn groot. De strijd tussen de Houthi-rebellen en de internationaal erkende regering spitst zich nu toe op de havenstad Hodeida, waar de VN waarschuwen voor een humanitaire catastrofe. Als eerste westerse journalist lukte het Ana van Es het front bij de stad te bereiken. Hier

leest u haar verhaal, het eerste deel van een serie. Vanuit Aden, de tijdelijke hoofdstad van de internationaal erkende regering, reisde Van Es nog per auto door de frontlijn naar Sanaa, de officiële hoofdstad van Jemen, die in handen is van de Houthi-rebellen. Onderweg had ze niet alleen oog voor de honger en de oorlog in Jemen, maar ook voor het leven van Jemenitische vrouwen en het lot van de laatste koffieboeren.

Operatie Gouden Overwinning in Jemen

Foto Saleh al Obeidi / AFP

leger. Niet voor niets heet de operatie Gouden Overwinning.

Hoe ziet dat eruit, een korte oorlog in Jemen? Westerse journalisten komen nauwelijks aan de frontlijn in Hodeida. Jemen zelf is al moeilijk bereikbaar door visumproblemen, logistieke perikelen en veiligheidsrisico's, laat staan het hart van de oorlog. Maar persofficier Aseel al Saqladi rijdt in zijn ongepantserde Toyota pick-uptruck, machinegeweer in de laadbak, bosje qat tegen de voorruit, dagelijks journalisten uit Jemen en de Emiraten van en naar het front. *De Volkskrant* is welkom op de bijrijdersstoel.

Het is donderdag 21 juni, enkele dagen nadat de Arabische coalitie in Jemen heeft aangekondigd het vliegveld van Hodeida te hebben heroverd. De weg is veilig, luidt de verzekering. De frontlijn is immers ver weg, pas bij het vliegveld.

Inderdaad begint de rit rustig, in het al langer veroverde vissersdorp Khawkah. Militairen uit Soedan, partner in de Arabische coalitie, kijken vanuit hun kampelement verwonderd naar hun wapenbroeders uit Jemen, op sandalen en in lenden-doeken. De Soedanese commandant, Ibrahim Abdallah Mahdi Issa, kaarsrecht op zijn woestijnlaarzen, trekt zijn onberispelijke uniform nog wat strakker. Hij wil er niks over kwijt, behalve dit: 'Het is heel belangrijk om eruit te zien als een echte militair. Formeel.'

Aan de overkant van de weg een ander tableau uit deze oorlog: een vluchtelin-

genkamp, de tenten voorzien van de vlag van de Emiraten. De voedselschaarste drijft arme inwoners tot dramatische oplossingen, zoals je uitgeven voor vluchteling in de hoop op een bord eten. 'Andere mensen houden hier tenten bezet, alleen omdat ze dan elke dag een gratis maaltijd krijgen', klaagt Saida Ali Awal Hodeibi, gevlucht uit het frontplaatsje Kerish. 'Wij hebben daarom geen tent en moeten slapen in de zon.' Een medebewoonster uit het relatief veilige Mocka bekent schuld. 'Andere families hebben deze tenten meer nodig dan wij. Maar als wij teruggaan naar huis, hebben we geen eten.'

Vluchtelingen uit Hodeida

Voor de eerste familie uit Hodeida was in het vluchtelingenkamp geen plaats. Ze hebben hun intrek genomen in een rieten hutje. 'In Hodeida was alles goed tot de oorlog begon', zegt de vrouw des huizes, Negad Mohammed. 'We hadden genoeg te eten. Maar we woonden dicht bij het vliegveld waar wordt gevochten, dus we moesten weg.' De anti-Houthi-coalitie roept burgers met strooibiljetten op om de stad te verlaten. Een lokale tribale leider, Agdalqani Almafafa, zal zich later beklagen: de overwegend soennietische burgers van zijn stad betalen de prijs voor de oorlog tegen de zayidi Houthi's. Meerdere families die probeerden te vluchten, zijn gedood door een coalitie-

Dit is een oorlog met een **religieus doel**. Als we Hodeida in handen hebben, gaan alle Houthi's dood en worden ze gestopt

Fouad Mahmoud Bataljonscommandant

bombardement. 'De internationale gemeenschap verroert geen vinger. Vergelijk dat met de aandacht voor één verdronken kind uit Syrië.'

Zeventig kilometer ten zuiden van Hodeida, vlak voor het dorp Al Faza, gebeurt iets onverwachts. Persofficier Aseel verlaat met zijn ongepantserde pick-uptruck de geasfalteerde kustweg richting Hodeida. Auto in de terreinversnelling en daar rijdt hij het strand op. Het begint als een ritje over zandduinen die in veiliger streken horden badgasten zouden trekken, langs de rieten hutjes van het dorp Al Faza. Maar bij elke struik versnelt Aseel. Welk gevaar ziet hij hier, tientallen

kilometers ten zuiden van de officiële frontlijn, in gebied dat allang in handen is van de coalitie?

De Houthi's. Ze zitten verstopt in de struiken langs de weg. De dagen voor ons bezoek beschoten ze voertuigen, met scherpshutters vanaf wel een kilometer afstand. 'Met groepjes van vier tegelijk vallen ze aan vanuit de struiken', weet Ibrahim al Ashwal van de 3de Ondersteunende Eenheid, op een foerageerpost waar het in de zomerhitte zoeken is naar water, maar waar qat volop wordt verstrekt.

In de week dat de coalitie schermde met de herovering van het vliegveld, sloten de Houthi's hen van achteren in, door de kustweg onder vuur te nemen. De aan- en afvoeroute van operatie Gouden Overwinning is daarmee over ongeveer tien kilometer gereduceerd tot een karrenspoor over zandstrand. Maximale snelheid: stapvoets. Bordjes 'pas op mijnen' markeren de route aan de westkant. Aan de oostkant ziet het groen van de struiken.

De Houthi's zijn rebellen uit het noorden van Jemen. In de jaren negentig promootten ze hun unieke geloof: ze zijn zayidi-sjiieten, een sjiitische sekte die nagenoeg alleen in Jemen bestaat. Traditioneel gingen zayidi's en soennieten naar dezelfde moskee, maar de laatste jaren

► LEES VERDER OP **PAGINA 9**

Operatie Gouden Overwinning in Jemen

OORLOGSTABLEAUS Strijders van de eenheid Gigant (boven) en vluchtelingen uit Hodeida in een schuilhutje.

Foto's Saleh al Obeidi / AFP, Essa Ahmed / AFP

CRISIS
**DE KANS OP
VREDE LIJKT
WEGGESLAGEN**

De Arabische lente bereikte in 2011 ook Jemen waar verzet uitbrak tegen de ruim twee decennia heersende president Ali Abdullah Saleh. Een jaar later moest hij aftreden. Het lukte zijn opvolger Abdrabbuh Mansur Hadi niet de opstanden te smoren en een eenheidsregering te vormen. De door Iran gesteunde sjiiitische Houthi's rukten steeds verder op vanuit het noorden en namen in 2015 uiteindelijk de hoofdstad Sanaa in. Hadi vluchtte naar Saudi-Arabië waarop het restant van zijn door het Westen erkende regering vergeefs stand probeerde te houden in Aden. In 2015 mengden Saudi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten, met steun en wapens van het

Westen, zich in de strijd om de Houthi's definitief uit Jemen te verdrijven. Door de hevige bombardementen brak de ernstigste humanitaire crisis ter wereld uit die honderdduizenden burgers op de vlucht heeft doen slaan en driekwart van de bevolking in hongersnood bracht. Een diplomatieke uitweg uit de crisis is vooralsnog onmogelijk gebleken. De Verenigde Naties waarschuwen dat met de militaire oplossing, die nu met de slag om Hodeida tot een hoogtepunt is gekomen, de kans op vrede in Jemen helemaal wordt weggeslagen

▶ VERVOLG VAN **PAGINA 7**

zijn er sektarische spanningen. De religieuze strijd van de Houthi's werd politiek: met steun van de overgelopen president Ali Abdallah Saleh en zijn wapenarsenaal veroverden de Houthi's in 2015 Sanaa, de hoofdstad van Jemen, om daarna hun bebind uit te rollen over de rest van het land. Westerse regeringen hebben weinig op met de Houthi's, die zichzelf Ansar Allah ('Helpers van God') noemen. Allereerst worden ze gesteund door Iran, al is de omvang van die steun niet duidelijk. Daarnaast zijn er lijntjes met de Libanese terreurgroep Hezbollah, die de Houthi's hoogstwaarschijnlijk ter plaatse bijstaat. 'Ik zou willen dat ik een van jullie strijders was', verzuchtte Hezbollah-leider Hassan Nasrallah onlangs in een toespraak. Met een oorlog die onlangs het vierde jaar in ging, is Jemen aardig op weg om het Vietnam van de Arabische wereld te worden, met enorme gevolgen voor de inwoners van dit verscheurde land. Op

het eerste gezicht is dat lastig te begrijpen. De Houthi's zijn slechts een militie-leger zonder luchtmacht. Dat lijkt geen partij voor de internationale coalitie met de modernste westerse wapens en vliegtuigen. Pas hier op het strand aan de Rode Zee begrijp je het probleem: de Houthi's zijn onovertroffen in guerrilla-tactieken. **Twaalfduizend strijders** 'Onze vliegtuigen kunnen ze niet zien tussen de bomen,' zegt commandant Nabeel al Mashushi van de eenheid Gigant. Hij claimt dat hij twaalfduizend strijders op de grond heeft. De Soedanezen zijn hier met tienduizend man, zeggen ze. Maar een nul meer of minder is in de Arabische wereld snel gezet: zulke aantallen laten zich onderweg naar Hodeida niet zien. Het front is uitgestrekt en opvallend verlaten, langs tientallen kilometers kustweg. Als het spannend wordt, zet Aseel de muziek harder. Een dreunende beat onder oude taal uit de Koran. Over zij die

verdoemd zijn omdat ze strijden voor de verkeerde partij. Over het vuur dat de huichelaars zal verslinden. En, eigentijds, over de strijd van de 'leeuwen' van het leger in Jemen. 'Tot de Rode Zee jamert van alle lijken.' Maar de klanken overstemmen niet wat er buiten gebeurt. Vanuit de laadbak opent de schutter tot drie keer toe het vuur op de struiken. Vlak voor het vliegveld staat een gestrande MRAP, zo'n machtige Amerikaanse legerwagen, het hekwerk verwrongen, kansloos tegen de tactieken van de Houthi's. Bij een verwoeste benzinepomp vlak voor het vliegveld stopt het gemotoriseerde verkeer. Wie het vliegveld wil zien – situatie 'perfect', 'veilig' – moet lopen, vergezeld door strijders op sandalen over open terrein. Het lijkt verstandig om onder de overkapping van de pomp te blijven, waar Abdallah Ali (21) vertelt dat hij bezig is met 'jihad tegen de Perzen'. De Houthi's worden immers gesteund door Iran. Ruim een week later verschijnt een klein maar belangrijk bericht op de website van *The National*, een krant uit de Emiraten. In een video over de grote overwinningen van de coalitie in Hodeida wordt terloops gemeld dat Al Faza na 'hevige gevechten' is heroverd. Al Faza is het dorp met rieten hutjes aan het strand waarlangs het karrenspoor van de coalitie loopt. Blijkbaar wisten de Houthi's tot hier door te dringen. Even later maakt de Emirati minister van Buitenlandse Zaken op Twitter bekend dat de slag om Hodeida op pauze staat. Officieel 'om ruimte te maken voor de onderhandelingen'. Het is tijd om terug te denken aan de woorden van commandant Nabeel al Mashushi, uitgesproken in de veiligheid van zijn legerhoofdkwartier. 'Ik geef de schuld aan het landschap. Er zijn echt heel veel bomen langs de weg.'

Max Pam: 'Trump doet alles waar links ooit voor was' **P22**

WOENSDAG 18 JULI 2018
VOLKSKRANT.NL

de Volkskrant

Bij de rebellen van Jemen

Al drie jaar houden de Houthi-rebellen stand in hun belegerde bolwerk Sanaa. **Correspondent Ana van Es** stak de frontlijn in Jemen over voor een zeldzaam bezoek. Ondanks bombardementen, honger en cholera blijken ze een ministerie van Toerisme te runnen. 'Deze oorlog is niet nodig.'

P9-11

Een Houthi-strijder loopt in Sanaa langs het Republikeinse Paleis, dat werd verwoest door luchtaanvallen van de door Saoedi-Arabië geleide coalitie.

Foto Hani Mohammed / AP

'Nelson Mandela was niet de beste vader, als je begrijpt wat ik bedoel'

INTERVIEW NDABA MANDELA **V2-5**

Wat is het geheim van **André Rieu**?

V6-7

Een rug vol blauwe plekken is zelfs **Mollema** te veel

GROENEWEGEN KOMT NET OP TIJD BINNEN **P28-29**

Advertentie

Hoe voeden we **10 miljard monden** in 2050?
We zoeken het uit op volkskrant.nl/voedselzaak

Verslaafd aan politiek?

Ontvang elke dag om 17.00 uur onze nieuwsbrief Dagkoersen. Kijk op volkskrant.nl/digitaal

JAARGANG 97
48 pagina's
NUMMER
28659

€ 2,85

België €3,35
Duitsland €3,60
Frankrijk €3,60
Luxemburg €3,35
Oostenrijk €3,60

Oorlog in Jemen **Ten eerste**

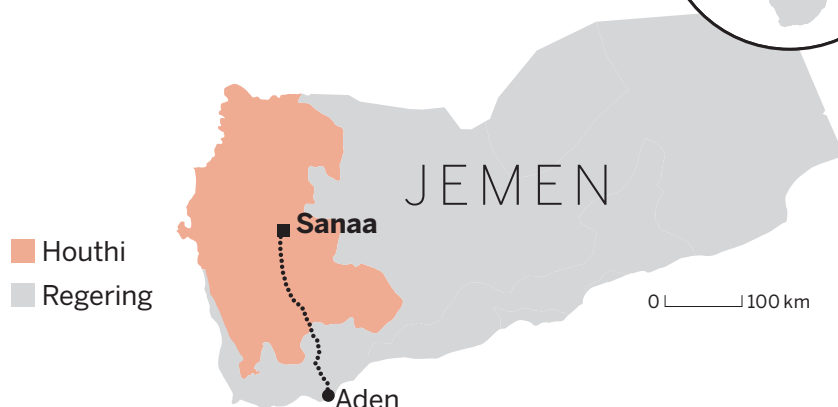

Houthi-strijders waken afgelopen vrijdag in Sanaa over de veiligheid van een betoging ter viering van het motto 'Dood aan Amerika en Israël'.

Foto Reuters

36 uur in de hoofdstad van de Houthi-rebellen

Sinds de Houthi-rebellen de hoofdstad van Jemen drie jaar geleden innamen wordt Sanaa belegerd. **Ana van Es** rijdt er door de frontlijn heen. Tussen alle verval blijkt er nog een ministerie van Toerisme te zijn. En overal worden Amerika en Israël doodgewenst.

In het Oorlogsmuseum van Sanaa is Jemen altijd de winnaar. 'Jemen is de begraafplaats van alle aanvallers', zegt onderluitenant Nabil Saleh al Azab. Routine leidt hij bezoekers door dit gebouw vol vaderlandsliefde, over de talloze oorlogen die Jemen heeft uitgevochten sinds de Steentijd. Kanonnen getrokken door kamelen. Eretekens van de koningen van Mokka uit de tijd voor de islam. Maar ook een spandoek met wapenfeiten uit de oorlog van nu: 4.850 landgenoten gedood.

Dit aantal, dat trouwens te betwisten valt, is van drie jaar geleden. Voor het Oorlogsmuseum valt de laatste stand – er zijn veel meer doden – onmogelijk bij te houden. Het maakt de bezoekers niet uit. Al voor negen uur 's ochtends stromen ze in rijen naar binnen.

Een familie uit het belegerde Hodeida volgt de rondleiding belangstellend. Nog maar twee weken geleden vluchtten ze uit angst voor luchtaanvallen. Nu zijn ze hier in het Oorlogsmuseum een dagje uit. Maar als je de oude Al Azab vraagt wat hij vindt van deze oorlog die vooral Jemenieten zelf bij duizenden naar hun graf draagt, ontglipt hem in zijn toonzaal vol propaganda een woord van kritiek. Misschien ook van verdriet. 'Deze oorlog is niet nodig. Alles is verwoest.'

Helaas, kritiek op de oorlog ligt gevoelig. We moeten gaan, zegt een overheidsbegeleider. Naar de auto, nu. Het bezoek aan het Oorlogsmuseum is voorbij.

VRACHTWAGENS STAAN IN DE FILE OP DE FRONTLIJNRUTE

Sanaa, de hoofdstad van Jemen, sinds 2015 in handen van Houthi-rebellen, wordt belegerd, maar geeft niet op. De anti-Houthi-coalitie onder leiding van Saoedi-Arabië voerde de afgelopen jaren veelvuldig luchtaanvallen uit op de stad, vaak met bommen uit westerse wapen-

fabrieken. Honderden burgers zijn bij de bombardementen gestorven. Het vliegveld van Sanaa is door de coalitie gesloten voor de burgerluchtvaart. Maar als het de bedoeling was de stad van de buitenwereld af te sluiten, is dat mislukt. Veel andere wegen leiden naar Sanaa.

De oorlog in Jemen is er één waar je in een auto door de frontlijn kunt rijden. Een paar kilometer verderop aan hetzelfde front wordt gevochten op leven en dood, maar meerdere wegen zijn geopend voor alle verkeer. Jemenieten steken de frontlijn over met een handigheid die routine verraadt. De strijd tussen de regering en de Houthi-rebellen is immers verweven met de ontstaansgeschiedenis van het huidige Jemen.

Houthi's zien zichzelf als vertegenwoordigers van zayidimoslims, een sjiiïtische sekte die bijna alleen in Jemen bestaat en hier duizend jaar heerste, tot ze diep in de 20ste eeuw werden verslagen door de soennitische regering. Deze oorlog, nu drie jaar aan de gang, is bepaald niet de eerste in zijn soort. In de nog korte 21ste eeuw raakten de Houthi's en de regering van Jemen al tien keer slaags.

De frontlijnroutes, een poging om de oorlog werkbaar te houden, zijn niet zonder gevaar. Van de rebellenstad Sanaa naar Aden, tijdelijke hoofdstad van de internationaal erkende regering, is het zeker tien uur rijden, voor een groot deel over onverharde bergwegen. Om de paar minuten ontmoet je een checkpoint bemand door militiestrijders, met overal ondervragingen, kans op arrestaties en het gevaar dat naburige gevechten net even te dichtbij komen.

Toch wordt de weg volop benut. Bussen volgestouwd met passagiers pendelen heen en weer. Zodra het daglicht is verdwenen, beginnen de files: een eindeloze optocht van vrachtwagens, hoog opgeladen vanuit de haven van Aden, voortschuifelend over de onverharde

► LEES VERDER OP **PAGINA 10**

Ten eerste

HOE KOM JE ALS JOURNALIST IN SANAA?

► VERVOLG VAN **PAGINA 9**

bergwegen naar het noorden, om Sanaa te bevoorraden. In oostelijke richting loopt een levenslijn naar Sanaa vanuit Oman, via de stad Marib, rijk geworden door de frontlijnhandel in huishoudgas.

Dit arrangement is winst voor alle partijen. Regeringsgezinde strijders verdienen geld met het heffen van tol bij checkpoints. In Sanaa blijven de schappen gevuld, luchtblokkade of niet.

'Het is een informele overeenkomst: die weg moet openblijven', zegt Maeen Abdul Malik Saeed, minister van Openbare Werken en Snelwegen in de internationaal erkende regering. Het begaambaar houden van de frontlijnroutes is zijn belangrijkste taak. Vanuit Aden overlegt hij erover met de vijand in Sanaa. Niet met de minister in het rebellenkabinet, dat is verboden. Wel met ambtenaren die de wegwerkers aansturen, zodat ook de Houthi's onderhoud doen.

Minister Saed buigt zich voorover. 'Je moet weten: alles komt door de frontlijn. In Marib hebben ze qat uit Taiz. Die qat herken ik, want ik kom uit Taiz. Ik vraag: hoe komt qat uit Taiz? Dat is over de frontlijn. Het is ver. Het is gevaarlijk. En toch heeft Marib elke dag verse qat uit Taiz. Eigenlijk gaat het eenvoudig. Op de weg heb je eerst een regeringscheckpoint en daarna een Houthi-checkpoint. Ze sluiten alleen bij hevige gevechten.'

HOE DICHTER BIJ DE OORLOG, HOE BETER HET WEGDEK

Precies zo blijkt het te zijn. Richting het front verschijnen eerst de wegwerkers van minister Saed. Hoe dichters de oorlog nadert, hoe beter het wegdek is. Na uren zand en steenslag begint kort voor de oversteek glad asfalt. Het verschil tussen het laatste regeringscheckpoint en het eerste Houthi-checkpoint is in het voorbijgaan niet te zien. Beide keren is er een stellage midden op straat met de vlag van Jemen, daarnaast in lappen gehulde strijders met kalasjnikovs.

Waar ze bij andere checkpoints van alles willen weten, worden op deze gevaarlijke buitenposten geen vragen gesteld. De strijders begrijpen wat je komt doen: door de frontlijn rijden, vol gas door een paar kilometer niemandsland, en dan ben je in rebellengebied.

Na het eerste Houthi-checkpoint, verschoenen in de bossen bij een moskee, staat een auto met donker getinte ramen. Er zitten twee ambtenaren van de rebellenoverheid in. Op de achterbank zit 'fixer en ook ambtenaar' Mohammed, in een wit gewaad met een jambia, de traditionele dolk van mannen in Noord-Jemen. Voorin zit Fouaz, gekleed in het uniform van de eigentijdse Arabische inlichtingenman: sluijschoenen, een overhemd en een petje. Fouaz is 'begeleider' van het ministerie van Informatie. Van elke ontmoeting die ik in Sanaa heb, zal hij foto's maken, 'voor het dossier'. Bij elk gesprek schrijft hij mee in zijn notitieblok.

In het regeringsgebied van Jemen kunnen journalisten zich vrij bewegen, hier bepaalt de rebellenoverheid wie ik wel en niet mag ontmoeten. 'Het is de wet', zegt Mohammed. 'Elke journalist moet een begeleider meehebben van het ministerie van Informatie. Hebben ze dat in Aden niet? Zie je nu wel dat daar geen echte regering zit!'

Mohammed reikt een hartvormige krans aan van witte bloemen. Het is een geschenk. De mannen lijken opgetogen. Het gebeurt zelden dat westerse journalisten Sanaa bereiken. 'Vanaf nu zul je een

Het Houthi-rebellengebied in Jemen zit voor journalisten nagenoeg op slot. Hulpverleners en diplomaten arriveren in Sanaa met vliegtuigen van de Verenigde Naties en hulporganisaties als het Rode Kruis. Alleen zij mogen nog in de stad landen van de coalitie die tegen de Houthi's strijdt. Commerciële vluchten zijn er niet.

De VN kondigden vorig jaar een 'no journalists policy' af op alle vluchten naar Jemen. Hulporganisaties volgen dit beleid. Het gerucht gaat dat de anti-Houthi-coalitie onder leiding van Saoedi-Arabië de VN hiertoe dwingt. Dit valt niet te controleren. Journalisten die in Jemen hun werk willen doen, worden als gevolg van het VN-beleid gedwongen tot het nemen van risico's. *Volkskrant*-correspondent Ana van Es reisde per auto door de frontlijn van de zuidelijke havenstad Aden naar Sanaa, een gevaarlijke rit van tien uur heen en twaalf uur terug. Alle routes naar Sanaa voeren door tribale gebieden. Bij de talloze checkpoints, die soms door extremistische strijders worden bemand, loopt een buitenlander gevaar op arrestatie of ontvoering.

Om onderweg niet op te vallen, kleepte Van Es zich als Jemenitische vrouw: in een abaya, gezichtsbedekkende niqaab met een extra sluijer en lange handschoenen. Voor de duur van de reis was ze echtgenote van haar chauffeur, iets dat met een huwelijkscontract bewezen kon worden. In conservatief Jemen is het vrijwel ondenkbaar dat een strijder bij een checkpoint een vrouw rechtstreeks aanspreekt. De redactie in Amsterdam en onze lokale contactpersoon in Aden hielden tijdens de hele reis contact.

ander Jemen zien', zegt Mohammed. 'Veilig. Aardige mensen. Heel anders dan aan de andere kant. Ik begrijp niet waarom ze dit aan de andere kant niet willen, en wij niet nog gewoon één land zijn.'

EEN PERFECTE SCHIJNWERELD MET SLECHTS ÉÉN SMETJE

In Sanaa kan ik slechts 36 uur blijven. Mijn visum van de Houthi's arriveerde te laat. Het cruciale stempel van het bureau Nationale Veiligheid ontbrak steeds. 'Hun hoofdkwartier is vorig jaar getroffen door een Saoedische luchtaanval', aldus Mohammed, 'en om veiligheidsredenen hebben ze nooit een nieuw hoofdkwartier opgezet en nu doen ze het

meeste werk per telefoon.' Die telefoon, zo wil hij zeggen, laat zich moeilijk vinden in het puin van deze stad.

Ondanks de oorlog is Sanaa schitterend gebleven, een stad als een oudtijds sprookje, hoog in de bergen, waar het op een nacht zonder luchtaanvallen zo stil is – het gejam van een hond, de gebedsoproep van een moskee – dat je kunt denken dat hier geen oorlog is. Maar op elk kruispunt staan bedelende vrouwen. Uit veel straten is een hap genomen: gebouwen die zijn weggevaagd door luchtaanvallen. Op de gebouwen die wel overeind staan, staan strijdkreten. 'Nee tegen Amerikaans terrorisme' is een van de vriendelijkste.

De laatste politieke moord dreunt nog na in Sanaa. Vanaf een dakterras hoog boven de Oude Stad, de middeleeuwse villaburcht gebouwd in de hoogtijdagen van de yayidi-islam, kun je de witte marmere kolos in het zuiden niet missen: de Saleh-moskee, vernoemd naar oud-president Ali Abdallah Saleh, die Jemen smeedde tot wat het is. Hij was altijd tegen de Houthi's, liet hun leider Hussein al Houthi doden, tot hij hen ineens aan de macht hielp. Eind vorig jaar is Saleh vermoord. Zijn naam is uit de stad verdwenen. De Saleh-moskee heet nu Shaab-moskee (Volksmoskee).

De rondleiding van Mohammed en Fouaz, de ambtenaren in dienst van de rebellen, begint in het hart van het menselijke drama dat Jemen is geworden: de afdeling Ernstige Acute Ondervoeding van het Zeventig Ziekenhuis, beter bekend als 'de hongerzaal'. Hier belanden kinderen die ondervoed zijn, aan cholera lijden, of allebei. Zoals Basha, bol buikje, met haar vier maanden nog steeds op het gewicht van een pasgeboren baby: 2,4 kilo. Ze komt uit de provincie. Haar vader verkoopt qat. Haar moeder, gehuld in zwarte gewaden, lijkt ook vel over been. Geld voor de reis naar het ziekenhuis was er niet eerder.

'Voor de moeders is het lastig om weg te gaan uit hun dorp, om de andere kinderen thuis achter te laten', zegt dokter Hannah Abdelrahman. 'Als ze te laat komen, sterven de kinderen op de eerste hulp.' Abdelrahman, perfect Engels achter een zwarte niqaab, heeft zelf twee banen, 's ochtends hier, 's middags in een privékliniek, want in het ziekenhuis worden de salarissen al tijden hooguit eens per vier of vijf maanden betaald.

Het bezoek aan het ziekenhuis blijkt een zeldzame kans om gewone inwoners van Sanaa te spreken. Verder kom ik tijdens mijn 36 uur bijna alleen in contact met hoge officials in de Houthi-regering. Praten met een groepje jongeren uit Sanaa, via de lokale medewerker van het door Nederland gesteunde initiatief Yemen Youth Project, waarbij jonge mensen hun mening geven over alledaagse zaken? Onmogelijk, vertelt Mohammed. 'Het ministerie van Informatie zei: geen sprake van.'

De sfeer wordt brisant als een kennis uit Nederland, werkzaam voor een medische ngo in Sanaa, nietsvermoedend de lobby van het hotel inloopt om gedag te zeggen. Fouaz verdwijnt om veel telefoontjes te plegen. Mohammed: 'Het ministerie van Informatie wil controle over alles. Hij stond niet op het programma.'

Wat wel op het programma staat? Een interview met de minister van Toerisme. In Sanaa in oorlogstijd draait zijn ministerie op volle sterkte door. Terwijl naburige regeringsgebouwen zijn platgebombardeed, worden in deze kamers met glas-in-lood en fleurige vakantieposters nog steeds promoties gemaakt, nieuwe

Van linksboven met de klok mee: Houthi-strijders in Sanaa, een gevlucht kind wordt gewogen in Hajjah ten noorden van Sanaa, een vrouw is met haar kind op weg naar een kliniek in Hajjah, in Sanaa gaan de eindexamens door.

Foto's AFP

medewerkers aangesteld, is onlangs zelfs een geheel nieuwe afdeling opgericht. Waar de artsen van Ernstige Acute Ondervoeding het meestal zonder salaris moeten stellen, krijgen de ambtenaren van Toerisme netjes hun loon.

Het is een perfecte schijnwereld, met slechts één smetje: toeristen komen al lang niet meer naar Jemen. Wanneer de laatste is geweest? De minister, Nassir Mahfouz, heeft geen idee. 'Jaren geleden.' Waarom er dan nog een ministerie van Toerisme is? 'Moeilijke vraag.'

De minister van Toerisme begrijpt dat toeristen Sanaa mijden nu er Saoedische bommen vallen. Maar dat ze helemaal wegblijven, vindt hij overdreven. Veel gebieden in Jemen zijn veilig voor vakantie-gangers: de dam van Marib, de lemen wolkenkrabbers van Hadramaut, die de

De begeleider van het ministerie van Informatie zal van elke ontmoeting foto's maken

Oorlog in Jemen Ten eerste

oudste wolkenkrabbers ter wereld zijn. 'Je zou liegen als je zegt dat het daar onveilig is.' In de massale toerismeboycot bespeurt hij de hand van Saoedi-Arabië.

DOOR EEN GEWIEKSTE ZET IS HET GELD OP

Op straat lijkt Sanaa geplaagd door problemen van een andere orde. Het geld is op, door misschien wel de meest gewiekste zet van de regering in deze oorlog: de verhuizing van de Centrale Bank van Sanaa naar Aden. Met als doel het leegtrekken van de reserves van de Houthi's.

In de droge taal van de statisticus die hij is, vertelt de assistent-minister van Financiën Ahmed Mohammed Najar

over het lot van Jemen, al jaren het armste land op het Arabische schiereiland. Voor de oorlog leefde al bijna de helft van de bevolking onder de armoedegrens. Sindsdien is dat volgens Najar gestegen tot 85 procent. Oftewel: meer dan vier-vijfde van de inwoners in rebellengebied in Jemen verdient te weinig voor de aller-noodzakelijkste levensbehoeften.

Met de verhuizing van de Centrale Bank naar Aden zijn de laatste reserves verdwenen. In Sanaa is nog geprobeerd eten op de bon te verstrekken. Dat mislukte, want er is geen geld om achteraf de winkeliers te betalen. Hoe houden de inwoners zich dan staande? Door autarkisch te leven. 'Mensen verhuizen van de stad terug naar hun oorspronkelijke dorpen op het platteland, en gaan daar hun eigen eten verbouwen.'

In Sanaa blijkt de oorlog doorgedrongen tot in de Unesco-werelderfgoedsteegjes van de Oude Stad. Mohammed loodst me mee naar zo'n monumentaal huis, nu platgebombardeerd. Mohammed weet het zeker: 'In dit huis woonden gewone mensen, onschuldige mensen.'

Wie getroffen wordt door luchtaanvalen gericht tegen de rebellen, is in Jemen een loterij. In de Abu Bakr-school zit Houda Mohammed, 45 jaar, na te trillen op een matrasje. Ze is gevlucht uit Hodeida, net als de burens. 's Ochtends zeiden ze elkaar gedag, daarna reden ze de stad uit: zij met haar gezin in het ene busje, de burens in een ander busje. De burens werden getroffen door een luchtaanval: twaalf mensen dood. Alleen de buurvrouw overleefde. 'Pure pech.'

Maar in de Oude Stad lijkt niet alles

De oorlog blijkt door-gedrongen tot in de Unesco-steegjes van de Oude Stad

gewoon of onschuldig. Een motorrijder komt langs, langzaam vanwege alle voetgangers, op zijn leren jack een geel-groen embleem dat sprekend lijkt op dat van de Libanese strijdersgroep Hezbollah. Een week eerder heeft Hezbollah openlijk steun betuigd aan de Houthi's. Op de monumentale huizen springt de strijdkreet van de Houthi's in het oog. Dreunende regels, aangebracht in verse spuitverf.

God is de grootste / Dood aan Amerika / Dood aan Israël / Vervloek de Joden / Overwinning aan Islam.

Overall in rebellengebied zie je deze slogan. Bij checkpoints, snelwegviaducten, overheidsgebouwen en drie keer naast elkaar bij de ingang van het Oorlogsmuseum. In de Oude Stad staat de slogan ook overal op gewone huizen. Vijf keer over enkele tientallen meters in het steegje bij de wereldberoemde Fulayhi-moskee. Hoe moeten Saoedische piloten begrijpen dat hun bommen onschuldige gezinnen kunnen doden, als dit op woningen staat gekalkt? Wat zegt deze strijdkreet over de Houthi-beweging?

De kans om het te vragen komt als de minister van Toerisme opnieuw wil afspreken. Hij heeft een avondje bij hem thuis belegd met andere kopstukken in de rebellenoverheid. In een bescheiden flatje in het centrum zendt het pro-Hezbollah-kanaal Al Mayadeen oorlogsbeelden uit. Her en der staan plastic emmers, om qatbladeren in uit te spugen. Op ligkussens schuiven aan een belangrijke sjeik uit Hodeida en de schaduw-gouverneur van het eiland Socotra, die zoals bijna elke regeringsmedewerker zegt dat hij geregeld overlegt met zijn collega aan de andere kant van het front.

En er is, biddend op een kleedje onder de televisie, een man genaamd Obeid Salem Bin Dubai'. In Sanaa beweegt hij zich in de hoogste kringen van de macht. Bin Dubai' werkt sinds 1990 voor het bureau van de president. Hij diende onder 'martelaar oud-president' Saleh. 'Hij was nooit tegen de Houthi's.' Later onder de huidige president Hadi. 'Altijd aan het aarzelen. Nam nooit beslissingen. Hij lijkt niets veranderd.'

Bin Dubai' is geen Houthi, zegt hij zelf. Maar zijn kinderen wonen in de regeringshoofdstad Aden en die kan hij niet bezoeken. Niet vanwege de route, 'natuurlijk is de weg door de frontlijn open', maar omdat hij bij de regeringscheckpoints geregistreerd staat als Houthi. Een hoge. Misschien kan hij uitleggen hoe het zit met die spreuk?

'Dat is maar een slogan', wuift hij weg. 'Politiek.' Maar wel één met een kern van waarheid. 'Amerika en Israël proberen een nieuw Midden-Oosten te creëren. Kijk naar Libië, Syrië, Tunesië, Irak en ook Jemen. Ze zijn tegen de islam.' Dat er geen vrede in Jemen komt, is volgens hem te wijten aan de Verenigde Staten en Groot-Brittannië, landen die wapens leveren aan Saoedi-Arabië en de Emiraten. 'Ze verdienen veel geld aan deze oorlog. En ze schieten alle vredesvoorstellen af. Binnen de VN maken ze de dienst uit.'

De minister van Toerisme heeft een grapje in petto over de VN. Een heel goede grap, vindt Mohammed. Om precies te zijn over Martin Griffiths, de VN-onderhandelaar die uit alle macht werkt aan een vredesakkoord voor Jemen. Die zegt dat alle partijen in Jemen graag vrede willen en de Houthi's in het bijzonder. Alsof iemand in Sanaa zo'n man van de VN serieus neemt. Nee, het is de minister van Toerisme allang duidelijk: Martin Griffiths bezoekt Jemen met een andere agenda. 'Hij is de laatste toerist in Jemen.'